

**A Kömörő - Fülesd (HUHN20050)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Debrecen
2020.

Készítette
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Kapocsi István

Szakmai koordinátor
Lesku Balázs
Tóth Pál
Dr. Kiss Béla

Vezető természettudományi szakértő
Dr. Gulyás Gergely

Vezető agrárgazdálkodási szakértő
Hasznosi László

Közreműködő szakértők

Dr. Gulyás Gergely
Dr. Sum Szabolcs
Polyák László
Mizsei Edvárd
Lukács Attila
Lesku Balázs
Szabó Gyula
Tóth Pál
Tokaji Kitti
Arlett Péter

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védeltségi kategóriák	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	7
1.7.2. Településrendezési eszközök	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	8
1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	8
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	8
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv	8
1.7.7. Egyéb tervek	9
2. Veszélyeztető tényezők	10
3. Kezelési feladatok meghatározása	17
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	17
3.2. Kezelési javaslatok	18
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)	18
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	45
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	45
3.2.4. Kutatás, monitorozás	46
3.2.5. Mellékletek	47
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	48
3.3.1. Agrártámogatások	48
3.3.2. Pályázatok	54
3.3.3. Egyéb	54
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	54
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	54
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	54
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	57

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kömörő-Fülesd kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20050
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1943,52 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91G0* - Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal*
- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- 6510 - Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- Vágó csík (*Cobitis taenia*)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Fülesd, Kisszekeres, Kömörő, Mánd, Szatmárcseke, Túrístvándi, Vámosoroszi

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége(%)
		(ha)	(%)	
Fülesd	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	573,04 ha	29,48%	38,11%
Kisszekeres	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	522,78 ha	26,90%	35,68%
Kömörő	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	496,31 ha	25,54%	30,37%
Mánd	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	63,05 ha	3,24%	12,18%
Szatmárcseke	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	137,22 ha	7,06%	3,78%
Túrístvándi	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	16,40 ha	0,84%	1,08%
Vámosoroszi	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	134,67 ha	6,93%	10,26%

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület 1441,26 ha-on a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetet (teljes kiterjedés: 21891,7 ha) érinti (Szatmár-beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 142/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet))

A tervezési területből 1920,87 ha a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területtel (HUHN10001) van átfedésben.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (98,81%) és pufferterület (1,14%) övezetével egyaránt átfed.

<u>Típus</u>	<u>Kód</u>	<u>Név</u>	<u>Átfedés</u> <u>(ha)</u>	<u>Átfedés</u> <u>(%)</u>	<u>Kapcsolódó</u> <u>jogszabály száma</u>
tájvédelmi körzet	71/TK/82	Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet	1441,26 ha	74,16%	Szatmár-beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 142/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
Különleges madárvédelmi terület	HUHN10001	Szatmár-Bereg Különleges madárvédelmi terület	1920,87 ha	98,83%	Natura 2000 Kormányrendelet [275/2004. (X.8.)]
országos ökológiai hálózat magterület övezet	MT	-	1920,31 ha	98,81%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.
országos ökológiai hálózat pufferterület övezet	PT	-	22,13 ha	1,14%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra, jogszabályban azonban nem került kihirdetésre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról.

- Kőmörő Község Önkormányzata Képviselő testületének 5/2015. (V.18.) rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének jóváhagyásáról. - módosítás
- Mánd község Képviselőtestületének 8/2006. (V.31.) rendelete Mánd község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.
- Szatmárcseke Község Önkormányzata Képviselőtestületének 16/2005. (XII.12.) rendelete a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.
- Túrístvándi Község Önkormányzati Képviselő Testületének 4/2006. (VI.10.) rendelete a község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.
- Vámosoroszi község Önkormányzata Képviselő testületének 6/2006. (V.31.) rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének jóváhagyásáról.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: A Szatmár-Nagyecsed-i erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: 2016. - 2025.12.31.) Határozat ügyiratszám: HB-03/ERD/07149-1/2017.

(https://www.kormany.hu/download/d/0f/60000/MK_15_110_45.pdf)

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Kőmörő-Fülesd kiemelt természetmegőrzési terület a Tiszántúli Vadgazdálkodási táj Felső-tiszavidéki Vadgazdálkodási tájegységébe tartozik. A tájegységek vadgazdálkodására a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletben foglaltak az irányadóak.

Petőfi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-854750-110) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: SZ-10/83/01160-8/2019.

Túr-Erdő Vadásztársaság, Sonkád (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-854870-110) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: SZ-10/83/02187-2/2019.

Nagyszekeresi DIANA Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-855050-110) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: SZ-10/83/00055-1/2019.

Kisnaményi HUBERTUS Vadásztársaság, Kisnamény (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-856650-110) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: SZ-10/83/03012-7/2019.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Tapolnok-csatorna (víztérkód: 15-115-1-1). Jogosult: Rákóczi Halászati Szövetkezet (Fehérgyarmat) Halgazdálkodási tervet jóváhagyó határozat érvényessége: 2021.12.31.

Öreg-Túr 0-64 fkm (víztérkód: 15-111-1-1). Jogosult: Rákóczi Halászati Szövetkezet (Fehérgyarmat) Halgazdálkodási tervet jóváhagyó határozat érvényessége: 2021.12.31.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-1 Felső-Tisza alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a TIVIZIG és a Tiszántúli

Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016. április. Érvényes: 2027-ig.
(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2004.

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempon tjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F12	felszíni vagy felszín alatti vizek szennyezése városi szennyvíz kibocsátása következtében	M	1%	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): A szennyvíztisztítók bár tisztított szennyvizet bocsátanak ki, de a kibocsátott szennyvíz minősége erősen változó, kisvízes időszakokban az oxigénigényes fajok esetében oxigénhiányos állapotot idézhet elő, ami pusztulásokhoz is vezethet. Ezen kívül a szennyezések során a nagytestű kagylók is elpusztulhatnak, melyek a szivárványos ökle populációjára is hatást gyakorolnak.
I01	az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	1%	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>); halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): Az amurgéb (<i>Perccottus glenii</i>) gradációjával, nagyobb egyedszámú populációjával a jelölőfajok ivadékaiban okozhat károkat.
A33	a vízháztartás vagy a víztestek fizikai módosítása mezőgazdasági célból	M	1%	Vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>): A bentikus jelölő halfaj, a vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>) populációjában keletkeznek károk a kotrási tevékenység során. Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>); halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): A parti őshonos fásszárú növényzet gyérítése, eltávolítása a tervezési területen áthaladó Öreg-Túron és a meglévő vízfolyások és csatornák mentén a lebegő- és gyökerező hínárnövények túlszaporodásához vezethet, ami nyári időszakban oxigénhiányos állapotokat idézhet elő.
K01	víz kivétel felszíni, felszín alatti vagy kevert vizekből	M	1%	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>); halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): Az öntözési célú felszíni vízkivételek, főként a nyári kisvízes időszakban a tervezési területen lévő vízfolyásokban és csatornában idézhetnek elő halpusztulásokat.
L01	természetes abiotikus folyamatok (feliszapolódás,	M	1%	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>); halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): A feliszapolódás üteme főként a lassú áramlású, vagy állóvízű

	kiszáradás)			<p>csatornában, vízfolyásokban nevezhető gyorsnak, a fásszárú növényzet biztosította árnyékolás megszűnésével az elpusztult vízínövények a mederfenéken felhalmozódnak. A feliszapolódással a jelölő fajok élettere csökken.</p> <p>Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): A kiszáradás főként a kisebb vízfolyásokban és csatornában jelentkezhet, ezek kiszáradhatnak. A kiszáradás főként az itt élő jelölő fajok részére jelent releváns veszélyt.</p>
B06	fakitermelés	M	8,25%	<p>91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i>; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Itt a gyertyános-kocsányos tölgyesek és a kőrises-kocsányos tölgyesek átalakítására (kocsányos tölgyesre) gondolunk, ami akkor is rontja az élőhely természetességét, amennyiben hasonló állománnyal újítják föl.</p> <p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): Itt az égerek nem megfelelő felújítása (tarvágáson kívüli fahasználatokkal) említendő.</p>
B09	tarvágás	M	8,25%	<p>91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i>; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>), 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): a tarvágásos véghasználat akkor is rontja az élőhely természetességét, amennyiben hasonló állománnyal újítják föl.</p>
A08	gyepterület kaszálása vagy vágása	M	11,9%	<p>6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): Egyes területeken az erőteljes, homogén gépi kaszálás és az alacsony fűtarló miatt szegényedik a fajkészlet.</p> <p>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): Az élőhely egészének lekaszálása és a széna összegyűjtése a tavaszi/kora nyári időszakban a lárvák elpusztítását eredményezheti. Az élőhely egészén július közepe és augusztus vége között végrehajtott kaszálás is veszélyezteti a fajt amennyiben a gyepterület növényzete a lepkék rajzási időszakáig (szeptember végéig, október elejéig) már nem tudja elérni a petézés szempontjából szükséges fejlettséget. A teljes hatókörű kaszálással előidézett környezeti viszonyok tehát hátrányosak lehetnek a tápnövény gyökerében lévő – és fokozottan nedvességigényes – lárvák fejlődése szempontjából.</p>

				Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj fejlődésmenete szempontjából helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepek egészén azonos időben végrehajtott kaszálás káros a faj állományaira.
A09	intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	11,5%	<p>6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): Az intenzív marhalegeltetés miatt egyes területeken degradálódik a gyepek, túl sok a nyílt felszín, gyomosodás jelentkezik. Hosszú távon ez káros hatás a jelölő élőhelyre.</p> <p>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): Mivel a lepkefaj nőtényei fűfélék szárhüvelyébe petéznek, ezért a túlzott mértékű legeltetés korlátozhatja a lepkék petézési lehetőségeit. Az állatsordák által okozott taposás károsíthatja a sziki kocsordos gyepek struktúráját, ronthatja a vegetáció diverzitását, végső soron degradációhoz vezethet. A taposás eltömítheti a lárvák járatait, ami akadályozhatja a kikelő lepkék szabadba jutását.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): az intenzív legeltetés gyakorta eredményezi azt, hogy a folyamatos igénybevétel során a haszonállatok túlzott mértékű terhelésnek teszik ki az érintett területek talaját és ennek következtében károsítják a gyepek struktúráját, illetve felsértik a talajfelszínt. Mindez az eredeti növényzet fajkészletének romlásával és ezzel párhuzamosan tájidegen, inváziós növényfajok, gyomok megtelepedésével járhat, azaz végső soron az élőhely természeti minőségének számottevő mértékű romlását idézheti elő.</p>
G08	hal- és vadállomány kezelése	M	8,75%	<p>91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i>; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A vaddisznó túrásával károsítja az aljnövényzetet.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A díszes tarkalepke populációira káros hatással van, ha a túlszaporodott vadállomány egyedei – leginkább az élelem után kutató vaddisznók – feltúrják, kitapossák az erdők talaját és ezzel jelentősen károsítják, illetve szélsőséges esetekben helyenként ki is pusztítják a faj élőhelyét képező erdőtagok aljnövényzetét. Mindez különösen a lepkefaj lárváira jelent fokozott veszélyt, melyek nyár közepén az avarszintbe húzódnak, itt táplálkoznak, majd később ugyancsak a talajszinten vonulnak nyugalmi állapotba (aestiválnak), valamint később itt is telelnek.</p>

I02	egyéb idegenhonos inváziós fajok	M	9,66%	<p>91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>val és <i>Carpinus betulus</i>szal; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): Elsősorban a vörös kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) térhódítása jelent problémát az állományokban.</p> <p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): Elsősorban a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), selyemkóró és a vörös kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) spontán terjedése erősen veszélyezteti</p> <p>6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Elsősorban a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) és a vörös kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) spontán terjedése veszélyezteti.</p> <p>Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>); halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): Az amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>) illegális telepítése, a makrovegetációval borított mederben élő-, búvó- és szaporodóhelyeket szüntet meg makrofita fogyasztása miatt.</p> <p>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): a lepkefaj egyes élőhelyein inváziós növényfajok, gyomok terjedése tapasztalható. Az özönnövények elszaporodása szűkíti a nagy szikibagoly egyedeinek természetes életterét, rontja a sziki kocsordos gyepek vegetációjának minőségét, a fűfélék arányának csökkenését idézheti elő, káros hatással lehet a tápnövény mennyiségére, illetve térbeli eloszlására.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A fajok egyes élőhelyein – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásokkal fokozottabb mértékben terhelt gyepeken – helyenként megfigyelhető a tájidegen, inváziós növények, gyomok jelenléte és terjedése. Az ilyen növényfajok fokozatosan kiszoríthatják a tápnövények, valamint a nektárforrást képező virágos növények állományait, illetőleg csökkenthetik azok arányát, miközben az eredeti vegetációs struktúrát is megváltoztathatják, ezáltal pedig szűkíthetik a lepkék életterét, továbbá hátrányosan befolyásolhatják a populációk reprodukciós képességét.</p>
-----	----------------------------------	---	-------	--

				Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Különösen a tájidegen, illetve inváziós növényfajok [például: amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), aranyvessző-félék (<i>Solidago</i> spp.) akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) stb.] jelenléte, illetőleg terjedése emelhető ki, hiszen az ilyen folyamatok hosszabb távon a faj élőhelyének megváltozásához (ezen belül például a díszes tarkalepke tápnövényeinek visszaszorulásához, továbbá az élőhely természetességének leromlásához) vezethetnek.
K02	lecsapolás	M	7,3%	<p>91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>val és <i>Carpinus betulusszal</i>; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A térségi kiszáradás, amelynek antropogén eredetű okai is vannak, hosszú távon az élőhelyek felújulásának esélyeit rontja.</p> <p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): Az élőhely egyáltalán nem tolerálja a kiszáradást, hiszen szüksége van a pangó vízre. A belvízelvezetést célzó csatornázások lecsapoló hatása ebben a tekintetben kiemelkedő.</p> <p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A belvízelvezetést célzó csatornázások lecsapoló hatása ebben a tekintetben kiemelkedő. Az élőhelyek ennek hatására hosszú távon eltűnhetnek.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): Az élőhelyei teljes vagy részleges kiszáradása káros hatású lehet a nagy tűzlepke állományinak fennmaradása szempontjából, mert a rétek vízháztartási egyensúlyának romlása a nagy tűzlepke tápnövényeit képező sóskafélék (<i>Rumex</i> spp.), illetve a hangyaboglárka tápnövényének, az őszi vérfünek (<i>Sanguisorba officinalis</i>) az arányának csökkenését, illetve e növények fejletlenségét eredményezheti, mely tényezők kedvezőtlenül befolyásolhatják a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, illetve peterakási hajlandóságát, a lepkék számára nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő, továbbá kedvezőtlenül befolyásolja a lepkék optimális élőhelyi igényének megfelelő üde mikroklímát.</p>

				Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A száradás következtében megváltozhat a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma, továbbá a tartós vízhiány károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését, illetve végső soron a lepkepopuláció reprodukciós képességét.
N02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	7,3%	<p>91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>val és <i>Carpinus betulus</i>szal; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A térségi kiszáradás, amelynek részben klimatikus okai vannak, hosszú távon az élőhelyek felújulásának esélyeit rontja.</p> <p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas köris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): Az élőhely egyáltalán nem tolerálja a kiszáradást, hiszen szüksége van a pangó vízre.</p> <p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A terület részben a globális folyamatok hatására szárazodik. Az élőhelyek ennek hatására hosszú távon eltűnhetnek.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): Az élőhelyei teljes vagy részleges kiszáradása káros hatású lehet a nagy tűzlepke állományinak fennmaradása szempontjából, mert a rétek vízháztartási egyensúlyának romlása a nagy tűzlepke tápnövényeit képező sóskafélék (<i>Rumex</i> spp.), illetve a hangyaboglárka tápnövényének, az őszi vérfűnek (<i>Sanguisorba officinalis</i>) az arányának csökkenését, illetve e növények fejletlenségét eredményezheti, mely tényezők kedvezőtlenül befolyásolhatják a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, illetve peterakási hajlandóságát, a lepkék számára nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő, továbbá kedvezőtlenül befolyásolja a lepkék optimális élőhelyi igényének megfelelő üde mikroklímát.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A száradás következtében megváltozhat a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma, továbbá a tartós vízhiány károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését, illetve végső soron a lepkepopuláció reprodukciós képességét.</p>
L02	fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	M	5,6%	6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Ezek az élőhelyek, amennyiben felhagyják őket, tehát a pástorkodás, legeltetés, kaszálás megszűnik rajtuk, jellemzően a cserjésedni kezdenek. Ennek hatására átalakulnak más élőhellyé.

				<p>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): A sziki kocsordosok fennmaradását esetenként a nagyarányú cserjésedés veszélyezteti, aminek következtében lassanként eltűnhet a gyepet korábban jellemző, eredeti (őshonos) növénytársulás.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): Az üde rétek eredeti fajkészletének romlása sok helyütt a nektárforrást képező virágos növények, továbbá a tápnövények számának csökkenésében, illetve a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább, mely folyamatok veszélyeztetik a lepkefaj optimális életfeltételeinek biztosítását. A mezőgazdasági eredetű fenyegetettség mellett esetenként jelentősek a cserjésedés negatív hatásai is, ami nem csak a lágyszárú vegetáció visszaszorulása, de a faj életterének szűkülése miatt is veszélyfaktorként értékelhető.</p>
Kód	Kívülről érkező veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
Xo	államhatáron kívülről érkező veszélyek és hatások	M	1%	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>); halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): Tipikus veszélyeztető tényező a tervezési területen. Romániából korábban már érkezett nehézfém szennyezés a Túron keresztül, a vízminőségre érzékeny fajok visszaszorulását eredményezhetik, mint pl. balin (<i>Aspius aspius</i>), halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>), vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>).

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Kömörő-Fülesd kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK) 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület jelölő értékei mellett egyéb természetes, élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A természetközeli/féltermészetes tölgyes erdők fenntartása, különös tekintettel a gyertyános-tölgyes, keményfaliget jellegű állományokra.
- Égerlápok, mint jelölő élőhelyek, valamint természetközeli égerligetek, puhafaligetek védelme, állapotuk és természetességük javítása, különös tekintettel a vízvizsszatartásra/pótlásra.
- Őshonos fafajú állományokban a kiterjedt tarvágásos véghasználatok mellőzése, folyamatos erdőborítás fenntartása, természetközeli vegyes korösszetételű állományok kialakítása. A felújításokban a teljes talajelőkészítés és tuskózás (az akácos állományokat kivéve) elhagyása. A talaj és az aljnövényzet bolygatását a lehető legkisebbre javasolt csökkenteni.
- Javasolt természetközeli felújítási és ápolási módok kísérletes kidolgozása. Arra alkalmas részeken „őserdő” jellegű, gazdálkodásmentes állományok kialakítása és fenntartása. Természetes cserjeszint kímélete.
- Lábon száradó vagy odvasodó faegyedek és a holtfa megfelelő mennyiségű meghagyása.
- A tájidegen erdőállományok fokozatos őshonos állományra cserélése.
- Természetes, inváziós fajok által nem eluralt cserjés-magaskórós erdőszegélyek kímélete és fejlesztése.
- Az inváziós, illetve intenzíven terjedő fajok (gyalogakác, zöld juhar, amerikai kőris, aranyvesszők, japánkeserűfűvek, akác) visszaszorítása, szükség esetén rendszeres beavatkozásokkal. A természetközeli/féltermészetes erdőállományokból és fasorokból a tájidegen fafajok (gyalogakác *Amorpha fruticosa*/, zöld juhar *Acer negundo*/, amerikai kőris *Fraxinus pennsylvanica*/, akác *Robinia pseudoacacia*/ stb.) egyedeit el kell távolítani. Ennek során a sarj vagy újulatképződést meg kell akadályozni.

- A természetközeli erdei aljnövényzet megóvása, a természetes felújulás segítése érdekében (taposás, túrás, rágási kár megelőzése miatt) a területen a nagyvad egyedszámának megfelelő szinten tartása, szükség esetén mesterséges apasztása.
- A jelölő erdei élőhelyek inváziós veszélyeztetésének mértéke nem növelhető. Ennek érdekében a jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges fenyegetést jelentő tájidegen fásszárú állományok (pl. akác, amerikai kőris) telepítése még szántókon sem javasolt, illetve nem is újíthatók fel.
- Az erdők területét vagy területének intaktságát csökkentő beruházások mellőzése.
- A területen található csatornákon a vízvisszatartó műtárgyak megfelelő üzemeltetése, szükség esetén új műtárgyak kialakítása a természetes vízkészlet megtartása érdekében. Az Öreg-Túr megfelelő vízellátásának biztosítása.
- A mocsárrétek, kaszálók arra alkalmas területeinek rendszeres kaszálása vagy legeltetése, kíméletes legeltetési és kaszálási módszerek kidolgozása, kaszátlan területek mozaikos kijelölése. A gyepek állapotát javító legeltetési/kaszálási rendszer fenntartása. Cél a területen mozaikosan található rétek, mocsárrétek, magassásosok mozaikjai fennmaradásának biztosítása; a gyepek teljes becserjésedésének megakadályozása. Kíméletes, kaszátlan mozaikokat és hagyasfákat is meghagyó kaszálás, és a jelölő ízeltlábú fajok érdekeit is figyelembe vevő kaszálási rend bevezetése.
- A sziki kocsordos (nagy szikibagoly élőhely) gyepeken a lepke érdekeit preferáló kaszálási rend kidolgozása.
- Szántók lehetőség szerinti gyepesítése, vagy őshonos faállományú erdősítése.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, fajvédelmi és az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. „A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály

alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.”

A Kömörő - Fülesd Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2015-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határt követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

A tervezési terület jelentős része (42,27%) erdő terület. Többi része szántó, gyep, fásított terület, gyümölcsös, valamint művelésből kivett terület.

Az elkülönített, és alábbiakban részletezendő kezelési egységek (KE) ugyan több – nem csupán természetvédelmi – szempontból jobban tükrözik a művelési-gazdálkodási lehetőségeket, de a művelési ágaknak megfelelő áttekinthetést is részletezzük:

a, Erdő művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint az erdő művelési ágú területek kiterjedése összesen 821,53 ha, míg az erdészeti nyilvántartás szerint az erdőállományok 870,23 hektáron helyezkednek el. Az erdőrészek magán, vegyes, valamint állami tulajdonban vannak.

A gazdálkodáshoz köthető előírás-javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészekre, míg a védett erdőrészekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

Az előírás-sorok a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban vannak meghatározva.

A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Törekedni kell, hogy az összes erdőállomány valamely természetszerűnek minősülő jelölő élőhelyé alakuljon. A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) fennmaradás miatt is fontos a megjelölt díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) mellett. A vadlétszám csökkentés is indokolt, mivel a jelenlegi vadlétszám a jelölő erdőtársulások cserje- és gyepszintjét láthatóan károsítja, ez a jelölő értékek közül főképp a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) táplálkozási lehetőségét korlátozza. Főképp a vaddisznó (*Sus scrofa*) okoz problémát. A vaddisznó állománycsökkentéséhez intenzív vadászatra volna szükség, a terület fedettsége miatt a hajtás, mint legeredményesebb vadászati mód kívánatos.

A fokozottan védett jelölő madárfajok miatt megfogalmazott előírás-javaslat azért került a javaslatok közé, mivel a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület jelölő madárfajai közül a fekete gólya (*Ciconia nigra*) és a darázsölyv (*Pernis apivorus*) biztosan fészkel a területen.

A fasorokra is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai (kocsányos tölgy, magyar kőris, fehér nyár, fekete nyár) faegyedek mindig maradjanak.

Az erdő művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-3 kezelési egységekre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

b, Legelő és rét művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint a legelő és rét művelési ágú területek kiterjedése összesen 624,23 ha.

A területek kezelésével megakadályozható a további gyomosodás, illetve az özönfajok terjedése.

Klimatikus okok miatt a területen jelentős a spontán cserjésedés-erdősődésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása több jelölő gerinctelen állatfaj (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)) miatt szükséges. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) számára optimális élőhelyeken a cserjék záródása nem haladja meg az 50%-os mértéket, magasságuk pedig az 1,5-2 métert.

A cserjésedés visszaszorítására, és a legeltetés mértékének korlátozására a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) érdekeit figyelembe véve különösen a faj lehatárolt élőhelyein van szükség

A kaszálás és a legeltetés előírt korlátozásai a gyepek jó állapotban való fenntartását hivatottak szolgálni.

A kaszálással kapcsolatos korlátozások betartása a jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) kisebb állománytöredékeinek fennmaradása érdekében különösen fontos a faj élőhelyein.

Haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

A *Maculinea*-s, kornistárnicsos élőhelyekre esetenként a korábbi kaszálás (akár május közepe vége) is indokolt lehet (ahol nincs szikibagoly). A június 15. főként a madarak költési ideje miatt lett meghatározva, de kisebb területeken ettől időnként javasolt eltérni. A sávos-mozaikos kaszálás a hangyaboglárkáknak és a szikibagolynak is megfelelő lenne a mindenkori természetvédelmi örrel egyeztetve.

A kezelési javaslatok betartása esetén jelölő élőhelyek (6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állapota megfelelő marad. Tovább javítható ezeknek az élőhelyeknek az állapota a vízállapotuk javításával, ami csakis a csapoló árkok működésének befolyásolása révén valósulhat meg.

A javasolt intézkedések továbbá kifejezetten a jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok érdekében kerülnek bevezetésre. Igen fontos a cserjésedés (elsősorban az idegenhonos gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) terjedésének) meggátolása, mivel ezek ártalmas folyamatoknak minősülnek a fajok szempontjából. Ugyancsak fontos a kaszálási terv elkészítése ezeken a területeken, a kaszálás

időpontjának helyes megválasztása, amely a két faj esetében nem könnyen egyeztethető össze, mivel az optimális időpontok eltérnek. A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűvű élőhelyi struktúra. A megfelelő élőhelyi struktúra kialakításához többéves ciklusú kaszálási rend bevezetése indokolt, hogy mindig maradjanak pihentetett részek.

A legelő és rét művelési művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-1, KE-2, KE-5 kezelési egységre vonatkozó pontban részletezi a fenntartási terv.

c, Szántó művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint a szántó művelési ágú területek kiterjedése összesen 271,67 ha. A területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (a területek szántóból gyepévé vagy erdővé alakulnak). A szántók gyepesítésével a jelölő gyepi élőhelyek (6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)) míg erdősítésükkel hosszú távon az erdei jelölő élőhelyek (91G0*-Pannon gyertyános tölgyesek (*Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal*; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)) kiterjedése növelhető. Az újonnan kialakult élőhelyek alkalmasak lehetnek a jelölő gyepi lepkefajok (nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)) megtelepedésére, így hosszú távon növelhetik azok állományait is. A kisszekeresi Égres-erdő déli oldalán lévő szántók (Kisszekeres 0116/10-0116/18 közötti, illetve 0118/1-0118/9 hrsz-ok) erdősítése a velük érintkező láposodó holtmedrek (és ezekben a közösségi jelentőségű 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) élőhely) megőrzését segítené.

A mezőgazdasági művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-4 kezelési egységekre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

d, Művelésből kivett művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint a kivett művelési ágú területek kiterjedése összesen 166,87 ha.

Az általában kicsiny területű mocsarakat a környező gyepok kezeléséhez hasonlóan kezelik, száraz időszakban kaszálják, vagy legeltetik, de az is előfordul, hogy kimaradnak a használatból, főképp, ha csapadékos az év. Nem érdemes gazdálkodásmentességet előírni, viszont a használatot a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges. Jelentősek pl. ezeknek a területnek a madárvédelmi vonatkozásai (fokozottan védett madárfajok fészkelése előfordulhat).

A vizes élőhelyek a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) fő előfordulási területei a Natura 2000 területen belül. E területeket veszélyezteti, amennyiben az érintkező részeket intenzíven használják (például: gépjármű-forgalom, kaszálás, taposás, a talaj- és a vízbázis szennyeződésének veszélye, a gyep fizikai károsítása, stb.).

A vizes élőhelyek állomány fennmaradására különös figyelmet szükséges fordítani, az Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*,

Alnion incanae, *Salicion albae*) (91E0*) közösségi jelentőségű élőhely fennmaradása érdekében. Az esetleges természetvédelmi kezelések a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban valósulhatnak meg.

A Natura 2000 terület értékes láperdős, lápi cserjés, mocsári és gyepi jelölő és közösségi jelentőségű élőhelyek (91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)) hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. A kezelési javaslatnak pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő, jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományaira. A medertározás pozitív hatású lenne továbbá a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) kétéltűfajok állományaira is. Ugyancsak indokolt a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

A csatornahálózat lehetőséget teremt a vízvisszatartásra, a medertározásra. A drénező hatás csökkentése mindenképpen előnyös a jelölő élőhelyek és azokon keresztül a jelölő fajok állományaira. A medrek fenntartási munkái során madárvédelmi okok miatt és a szegélyélőhelyekhez kötődő jelölő lepkefajok (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)) állományai védelmében szükséges a cserjék egy részét meghagyni. Ugyanakkor a teljes becserjésedés meggátolása is szükséges, többek között a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány miatt.

Az idegenhonos halfajok illegális telepítésének megakadályozása elősegíti a jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) állományainak fennmaradását.

A középvízi meder szegélyében növekvő idős fák árnyékoló hatásukkal megbontják a mocsári növényzet folytonosságát, teret engedve nyílt vízfelületek kialakulásának. A meder szegélyében növekvő idős, odvas fák a gyökérzetükkel és a gyökérzetük között kialakítható üregekkel jó rejtőzködési lehetőséget biztosítanak számos állatfaj számára.

A mederben található üledék kitermelésével együtt a mederből eltávolításra kerül az üledékben gyökerező mocsárinövényzet és hínárnövényzet túlnyomó része, illetve a nem gyökerező hínárnövényzet jelentős része is. Az üledékkel és a növényzettel párhuzamosan fizikailag sérül, illetve eltávolításra kerül a mederből a bentikus életformátípusú, illetve a metafitikus életformátípusú fajok állományainak nagy része. A javasolt időbeli korlátozás betartása esetén a mederben a fiatal halivadékok érintettsége csökkenthető, elkerülhető a kétéltűek szaporodási időszaka, mellyel csökkenthető a várható közvetlen pusztulás mértéke; továbbá elkerülhető az üledék felszínén, illetve annak felső rétegében telelő kétéltű és halfajok téli nyugalmi periódusa, mellyel szintén csökkenthető a várható pusztulás mértéke. A középvízi meder keresztmetszetének 50% kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldal mentén érintetlenül maradó üledék, illetve hínárnövényzet és emerz mocsári makrovegetáció menedéket nyújt az érintett életközösséget alkotó fajpopulációk legalább 50%-ának, melyek így túlélnek a kivitelezési munkálatokat és azt követően várhatóan 3-4 vegetációs perióduson belül teljesen rekolonizálják a kisvízi medret. Mindezeknek a javaslatoknak a betartása esetén a jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) állományainak sérülése minimalizálható.

A kivett művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-1, KE-4, KE-6, KE-7, KE-8, KE-9 kezelési egységekre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: műutak, földutak, nyiladékok, temető, erdészház, jószágállás. A foltok egy részén jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás, más részükön kezelt, vetett gyepek találhatók. A kezelési egység kiterjedése 18,6 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Falvak, falu jellegű külvárosok (U3); Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Tanyák, családi gazdaságok (U10); Út- és vasúthálózat (U11); Jellegtelen üde gyepek (OB); Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Óshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), töviszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Fontos a kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok esetében a folyamatos gyommentesítés a gyomok terjedése és az adventív cserjésedés megakadályozása érdekében. Az erdészházat az erdészeti kezelőnek kell karbantartania, az eredeti állapot megtartásával.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Az esetleges kisebb gyepterületek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

b) Javasolt előírások:

- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108)
- Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás. (GY112)

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukcióra vonatkozó javaslat nem adható meg.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gondoskodni kell a hulladéklerakatok felszámolásáról.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe tartozó területek kezelésével megakadályozható a további gyomosodás, illetve az özönfajok terjedése.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: a Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei: mocsárrétek, üde kaszálók, nedves gyepek.

Ide tartoznak a kisebb kiterjedésű cserjések is: elsősorban kökény (*Prunus spinosa*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), másodsorban rekettyefűz (*Salix cinerea*) esetleg gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) alkotta cserjések. Gyepek helyén alakultak ki a pásztorkodás vagy a kaszálás felhagyása miatt.

Ide tartoznak, a Vámosoroszi 0242a és 0245a hrsz.-ú szántók, jelenleg gyepesítés alatt álló területek.

A kezelési egység kiterjedése a teljes területhez képest is jelentős, 684,1 ha.

A kezelési egység nagy része országos jelentőségű védett terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része, továbbá a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is része.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárrétek (D34); Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); ültetett akácok (S1); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) /jelölő élőhely/; Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) /jelölő élőhely/Érintett közösségi jelentőségű fajok: - nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*),
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -sziki kocsord (*Peucedanum officinale*), fűrj (*Coturnix coturnix*), mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), citromsármány (*Emberiza citrinella*), sárga billegető (*Motacilla flava*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Villanypásztor, a kezelési terv tervezetével összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

b) Javasolt előírások:

- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető. (GY24)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése. (GY30)
- A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY44)
- Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY48)
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe

vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)

- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103) /Magyarázat: az előírásor a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be./
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legelészkiárt terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. (GY122)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező árkok megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal se okozzanak káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek (6440, 6510) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-8 egység területét érinti, azon valószínűsíthető, de a KE-5, KE-6, KE-7, KE-8 kezelési egységekben is megjelenik a hatása.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

- Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható. (GY119)

Magyarázat: A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban a gyepek művelési ága botanikai-zoológiai értékelés után megváltozhat erdő irányába részleges talajelőkészítés után történő erdőtelepítéssel.

Az erdőtelepítések tervezésénél érintetlenül kell hagyni a mélyfekvésű, vízállásos részeket, ill. az erdősítés területének 10-15%-án gondoskodni kell füves élőhelyek (tisztások ill. gyepek) megőrzéséről és fenntartásáról.

Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell alkalmazni, amelyek hosszú távon növelhetik a jelölő Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0*) és a Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) élőhelyek kiterjedését.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. Klímatis okok miatt a területen jelentős a spontán cserjésedés-erdősődésre való hajlam, a

kezeletlen gyeppek néhány év alatt képesek átalakulni. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása több jelölő gerinctelen állatfaj (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)) miatt szükséges. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) számára optimális élőhelyeken a cserjék záródása nem haladja meg az 50%-os mértéket, magasságuk pedig az 1,5-2 métert.

A cserjésedés visszaszorítására, és a legeltetés mértékének korlátozására a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) érdekeit figyelembe véve különösen a faj lehatárolt élőhelyein van szükség (lásd a térképmellékletben).

A kaszálás és a legeltetés előírt korlátozásai a gyeppek jó állapotban való fenntartását hivatottak szolgálni.

A kaszálással kapcsolatos korlátozások betartása a jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) kisebb állománytöredékeinek fennmaradása érdekében különösen fontos a faj élőhelyein (lásd melléklet).

Haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

A *Maculinea*-s, kornistárnicsos élőhelyekre esetenként a korábbi kaszálás (akár május közepe vége) is indokolt lehet (ahol nincs szikibagoly)). A június 15. főként a madarak költési ideje miatt lett meghatározva, de kisebb területeken ettől időnként javasolt eltérni. A sáv- mozaikos kaszálás a hangyaboglárkáknek és a szikibagolynak is megfelelő lenne a mindenkori természetvédelmi örrel egyeztetve.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: a Natura 2000 területen található erdők tartoznak ide, másodsorban a facsoportok, erdősávok és fasorok. Ide tartoznak a gyümölcsfákból álló fasorok is. Összességében a kezelési egység kiterjedése jelentős, 882 ha.

Az erdőállományok nagy része természetes, természetközeli, vagy származékerdő, gyertyános-kocsányos tölgyes vagy keményfás ligeterdő. Ezekon kívül kisebb arányban akácok, lucfenyvesek, vörös tölgyesek, nemes nyárasok, illetve szántó vagy gyeperő helyére újonnan létrehozott erdősítések is előfordulnak. A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része, továbbá a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is része. A kezelési egység nagy része üzemtervezett erdő, szerepel az Országos Erdőállomány Adattárban.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Keményfás ártéri erdők (J6); Gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a); Alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5); Óshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, óshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Vágásterületek (P8); Óshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Óshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Óshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); ültetett akácok (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb tájidegen lombos erdők (S3); Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5); Nem óshonos fafajok spontán állományai (S6); Nem óshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-

NÉR 2011 kódok szerint): Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Jellegtelen üde gyepek (OB); Üde és nedves cserjések (P2a); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Mocsárrétek (D34)

- Natura 2000 élőhelyek: Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) /jelölő élőhely/; Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0)* /jelölő élőhely/; Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) /nem jelölő élőhely/
- Érintett erdőrészek: Füledd 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1ÚT, 1VI, 2A, 2ÚT, 3A, 3B, 3C, 3D, 3ÉP, 3NY, 3VF, 4A, 4B, 4C, 4D, 4NY, 4VI, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5TI, 5ÚT, 5VI, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6NY, 6ÚT1, 6ÚT2, 6VF, 7A, 7B, 7G, 7ÚT, 7VF1, 7VF2, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G, 8H, 8KT, 15A, 15B, 16A; Kisszekeres 1A, 1B, 1C, 1D, 2A, 2B, 3A, 4A, 5A, 5B, 5C, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6I, 6J, 6K, 6L, 6M, 6N, 6NY, 6O, 6ÚT, 7A, 7B, 7C, 7D, 23A, 23B, 24A, 24TN, 25A, 25B, 28A, 28B; Kömörő 1A, 1B, 1C, 1D, 1ÚT, 2A, 2B, 2C, 2D, 2TN, 2ÚT, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3ÉP, 3F, 3G, 3H, 3I, 3NY, 3ÚT1, 3ÚT2, 3ÚT3, 4A, 4B, 4C, 4NY, 4ÚT, 4VF, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5ÚT, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6I, 6ÚT, 6VF, 6VI1, 6VI2, 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7ÚT, 7VF, 7VI, 8A, 8B, 8C, 8D, 8ÚT, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9ÚT, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 10H, 10I, 10J, 10ÚT, 12B, 13A, 15A; Mánd 5A, 5B, 6A, 6B, 6C; Szatmárcseke 2A, 2B, 2C, 2TI, 2ÚT, 3A, 3B, 3C, 3CE, 3D, 3E, 4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 4F, 4G, 24C, 24D, 24E, 25A, 25B, 25C, 25D, 25E, 26A, 26B, 26C, 26D, 26E, 26F, 26G, 26H, 26I; Túrístvándi 51A, 51B; Vámosoroszi 1A, 1B, 1C, 1D1, 1D2, 1E, 1F, 1G
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), kis fehársávós lepke (*Neptis sappho*), vörös rókalepke (*Nymphalis xanthomelas*), kis apollolepke (*Parnassius mnemosyne*), farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), keresztcs vipera (*Vipera berus*), elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), nyuszt (*Martes martes*), vadmacska (*Felis silvestris*), mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*), fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: mocsári kockás liliom (*Fritillaria meleagris*), erdei pinty (*Fringilla coelebs*), nyári tőzike (*Leucojum aestivum*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érintett erdőrészek jelenlegi állományai főként kocsányos tölgyesek és különféle elegyes tölgyesek (egyéb lomb elegyes, gyertyános, fenyő elegyes, hazai nyáras, kőrises), kisebb részben hazai nyarasok, akácok, lucosok, vörös tölgyesek. Előfordul kevés nemes nyáras, elegyes-juharos is. A távlati célállományok legtöbbször kocsányos tölgyesek. Idegenhonos célállományok is előfordulnak: akácok, lucfenyves, vörös tölgyes. Jellemző az idegenhonos faállományok szerkezetátalakítása hazai honos állományra.

A körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodást ott javasoljuk fenntartani, ahol a célállomány hazai honos, tájhonos és termőhelyhonos fafajból áll. A felújítás során itt is a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

Az idegenhonos célállományú erdőrészekben az erdőtervezés során szerkezetátalakítás

tervezését javasoljuk, és ezek után a felújításokat őshonos állománnyal elvégezni. Alkalmazandó fajok leginkább a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*).

Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság törekvése alapján fokozatosan történik a tájidegen fafajok visszaszorítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.

Vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv:

Körzeti erdőterv: A Szatmár-Nagyecsed-i erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: 2016. - 2025.12.31.) Határozat ügyiratszám: HB-03/ERD/07149-1/2017.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Ilyen üzemtervezett erdőrészek a kezelési egység területén a következők: Füledd 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1ÚT, 1VI, 2A, 2ÚT, 3A, 3B, 3C, 3D, 3ÉP, 3NY, 3VF, 4A, 4B, 4C, 4D, 4NY, 4VI, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5TI, 5ÚT, 5VI, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6NY, 6ÚT1, 6ÚT2, 6VF, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G, 8H, 8KT, 15A, 15B, 16A; Kiszekeres 1A, 1B, 1C, 1D, 2A, 2B, 5A, 5B, 5C, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6I, 6J, 6K, 6L, 6M, 6N, 6NY, 6O, 7A, 7B, 7C, 7D, 23A, 23B, 25A, 25B, 28A, 28B; Kömörő 2A, 2B, 2C, 2D, 2TN, 2ÚT, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 3G, 3H, 3I, 4A, 4B, 4C, 4NY, 4VF, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6I, 6VF, 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7VF, 7VI, 8A, 8B, 8C, 8D, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 10H, 10I, 10J, 15A; Túristvándi 51A

14. melléklet a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelethez

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

b) Javasolt előírások:

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében. (E01) /Magyarázat: kivéve a védett természeti területen található részleteket./
- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának

mellőzése. (E05)

- Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állomány szélek felé – a díszes tarkalepke védelmében – legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14) /Magyarázat: a Natura 2000 terület erdői jelenleg megfelelő életteret nyújtanak a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) populációi számára, ugyanakkor a kedvező állapotok tartós fenntartásához szükség van beavatkozásokra is./

Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. (E20)

Fekete gólya (FV):

Területi korlátozás egész évben (fészkelőterület védelme): A fészkelőterület védőzónáján (100-300 méter; 3,14- 28,26 ha) belül véghasználati beavatkozás (FVB, FVV, SZV, TRV) nem végezhető, a többi beavatkozás egyedi elbírálást igényel.

Erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása a költési időszakban (március 1. - augusztus 1.): az állandó korlátozás alá eső védőzóna által érintett erdőrészekben (400 m sugarú körben; 50,24 ha).

Célszerű azt is figyelembe venni, hogy ha egy nagy erdőreszlet egészen kis része esik a védőzónába, akkor az esetleg elhagyható. 100 méter azoknál a költőpároknál alkalmazandó, amelyek nem zárt erdőállományok belsejében költenek, hanem közel az erdőszegélyhez. A 100 méteres védőzónának biztosítani kell a fészkek megfelelő takarását.

Darázsölyv (FV):

Területi korlátozás egész évben (fészkelőterület védelme): A fészkelőterület védőzónáján (100 m; 3,14 ha) belül véghasználati beavatkozás (FVB, FVV, SZV, TRV) nem végezhető, a többi beavatkozás egyedi elbírálást igényel.

Erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása a költési időszakban (április 15. - augusztus 31.): az állandó korlátozás alá eső védőzóna által érintett erdőrészekben (200 m, 12,56 ha).

Célszerű azt is figyelembe venni, hogy ha egy nagy erdőreszlet egészen kis része esik a védőzónába, akkor az esetleg elhagyható.

A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása. (E29)

- Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30) Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47) /Magyarázat: ez a javaslat nem vonatkozik a meglévő akácos, nemes nyáras, vörös tölgyes és lucfenyves állományokra./
- Felújítás tájidegen fajokkal, illetve célállománnyal. (E51) /Megjegyzés: kocsányos tölgy, magyar kőris, fehér nyár, fekete nyár/
- A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69) /Magyarázat: a kezelési

egységbe fasorok is tartoznak, ez az előírás-sor elsősorban azok miatt lett beépítve, mivel ezek hajlamosak erősen becserjésedni, és a környező gyepekre ezekről indul meg az idegenhonos fa- és cserjefajok behatolása./

- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok között megadott szerkezetátalakítások élőhelyrekonstrukciós javaslatnak minősülnek.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Szatmár-Beregi TK kezelési tervének tervezetében szereplő javaslatra, miszerint a bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A gazdálkodáshoz köthető előírás-javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészekre, míg a védett erdőrészekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

Az előírás-sorokat a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban határoztuk meg.

A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) fennmaradás miatt is fontos az előírás-sorban megjelölt díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) mellett. A vadlétszám csökkentés is indokolt, mivel a jelenlegi vadlétszám a jelölő erdőtársulások cserje- és gypesztintjét láthatóan károsítja, ez a jelölő értékek közül főképp a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) táplálkozósi lehetőségét korlátozza. Főképp a vaddisznó (*Sus scrofa*) okoz problémát. A vaddisznó állománycsökkentéséhez intenzív vadászatra volna szükség, a terület fedettsége miatt a hajtás, mint legeredményesebb vadászati mód kívánatos.

A fokozottan védett jelölő madárfajok miatt megfogalmazott előírás-javaslat azért került a javaslatok közé, mivel a kezelési egység nagy része a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is része, és annak jelölő madárfajai közül a fekete gólya (*Ciconia nigra*) és a darázsölyv (*Pernis apivorus*) biztosan fészkel a területen.

A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai (kocsányos tölgy, magyar kőris, fehér nyár, fekete nyár) faegyedek mindig maradjanak.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: szántóföldek, ugarok és gyümölcsösök. A szántók nagy részének művelési ága valóban szántó, elszántást csak olyan területen találtunk, amely jelenleg már visszagyepesítés alatt áll. A kezelési egység kiterjedése jelentős, 194,7 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2); Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7); Fialat parlag és ugar (T10)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -bíbic (*Vanellus vanellus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki. (SZ13)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24)
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37)
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ55)
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ56)
/Megjegyzés: kocsányos tölgy, magyar kőris, fehér nyár, fekete nyár/

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk a szántók gyepesítését, esetleg erdősítését, így azok rétté-legelővé, vagy erdővé alakulhatnak hosszabb távon. Amíg a gyepesítés-erdősítés nem történik meg, szükséges az

érintkező területek állapotromlásának elkerülése érdekében az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok betartása. A kisszekeresi Égres-erdő déli oldalán lévő szántók (Kisszekeres 0116/10-0116/18 közötti, illetve 0118/1-0118/9 hrsz-ok) esetében mindenképp az erdősítés lenne kívánatos.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A szántók művelési ága megváltozhat erdő irányába, erdőtelepítéssel. Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell alkalmazni, amelyek hosszú távon növelhetik a jelölő Pannon gyertyános tölgyesek (*Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal* (91G0*)) és a Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0) kiterjedését.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (a területek szántóból gyeppe vagy erdővé alakulnak). A szántók gyepesítésével a jelölő gyepi élőhelyek (6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)) míg erdősítésükkel hosszú távon az erdei jelölő élőhelyek (91G0*-Pannon gyertyános tölgyesek (*Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)) kiterjedése növelhető. Az újonnan kialakult élőhelyek alkalmasak lehetnek a jelölő gyepi lepkefajok (nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)) megtelepedésére, így hosszú távon növelhetik azok állományait is. A kisszekeresi Égres-erdő déli oldalán lévő szántók (Kisszekeres 0116/10-0116/18 közötti, illetve 0118/1-0118/9 hrsz-ok) erdősítése a velük érintkező láposodó holtmedrek (és ezekben a közösségi jelentőségű 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) élőhely) megőrzését segítené.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: sziki kocsordos magaskórós állományok és őszi vérfüves üde gyeppek. Ezek a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) és a vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) legjelentősebb élőhelyei. Összes kiterjedésük 66,5 ha.

A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a Natura 2000 területnek jelentős sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állományai és a vérfüves rétek nagy része jól lehatárolható tömbökben jelenik meg. A növényfajok és a rajtuk tenyésző jelölő lepkefajok állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a mezőgazdasági tevékenységet a fajok igényeivel összehangolni. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárrétek (D34); Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3)

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC); Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
- Natura 2000 élőhelyek: Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) /jelölő élőhely/; *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) /jelölő élőhely/
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: cigánycsuk (*Saxicola rubicola*), rozsdáscsuk (*Saxicola rubetra*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A lepkék lehatárolt élőhelyein a legfontosabb veszélyfaktorként említhető a cserjésedés, különösen a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) számottevő terjedése, illetve a sziki kocsordos gyepek intenzív – túlzott mértékű és/vagy időtartamú – legeltetése, valamint ezzel összefüggésben az állatok által a gyepek szerkezetében és vegetációjában taposással okozott károk.

A lepkefajok populációinak fenntartása szempontjából azt tartjuk a legoptimálisabb megoldásnak, ha a kezelési egységbe tartozó gyepek egyáltalán nincsenek legeltetve. Biztosítani kell, hogy a kezelési egységben ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fásszárú vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve.

A cserjésedő élőhelyeken javasoljuk a fás vegetáció és különösen a cserjék, bozótosok tisztító vágásának megkezdését a gyepek kiterjedésének növelése érdekében. Az élőhely-kezelés során minden esetben fontos gondoskodni a vágástéri melléktermék (gallyak, hánccok, stb.) egészségnek elszállításáról, ilyen hulladékok sehol sem maradhatnak.

Javaslatok a kaszálás, legeltetés kivitelezésére:

Legeltetés - szikikocsordos gyepeken nagy szikibagoly állományra fokozott veszélyt jelent a legeltetés, de ha a legeltetés nem kerülhető el, a július 10. és szept. 20. közötti 0,1-0,2 számossal/ha arány tekinthető optimálisnak.

A kezelési egységben sávos kaszálás javasolt, de ez egy-egy évben legfeljebb a terület felét érintse, 2 éves forgó alkalmazásával, mert így minden területrészt "pihen" egy évet, mindamellét ez elegendő lehet a cserjék terjedésének megakadályozására is. Amennyiben nincs mód többéves ciklusú kezelés bevezetésére (a gyalogakáccal, egyéb cserjékkel erősebben fertőzött területeken ez nem működik), úgy a mozaikos, illetőleg a sávos kaszálás egy éven belül is végrehajtható (az élőhely kiterjedésétől és vegetációjának struktúrájától függően a terület kétfő-négy részre történő felosztása alapján).

Az ideális kaszálási időpontok tekintetében a két lepkefajnak egymástól eltérőek az igényei, mivel a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) esetében a tápnövény szempontjából a július 10. - augusztus 20. közötti időszak megfelelő, míg a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) esetében a június 1. előtti és az október 1. utáni időpontok lennének ideálisak. Emiatt a vérfüves részeken (Fülesd: Patak-köz erdejének („Fülesdi-erdő”) észak szélén lévő gyepek, illetve a Kocsordos vérfüves része, továbbá a Tyúk-szer vérfüves déli része) június 1. előtti kaszálást javaslunk, mert ebben az esetben a vérfűnek még van ideje megerősödni a sarjában.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. (GY20)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- Inváziós növényekkel fertőzött gyepten csak a mentesítést követően lehet legeltetni. (GY58)
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni. (GY101)
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegélylőhelyek a kaszálatlan területbe beletartozhatnak. (GY102)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- Tisztító kaszálás, szárazítás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazítás. (GY112).

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező vízfolyások (a Fülesd-erdeje (Fülesd) dűlön létrehozott árokrendszerek, illetve az Alsó-Cibere csatornának a kezelési egységet érintő mellékágai, valamint a Kocsordos és Tyúk-szer dűlők (Fülesd, Kisszekeres, Vámosoroszi) névtelen árokrendszerei) megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, úgy, hogy tavasszal se okozzon káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhelyek (6440, 6510) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-8 egység területét érinti, azon valószínűleg meg.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok betartása esetén a kezelési egységet alkotó jelölő élőhelyek (6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állapota megfelelő marad. Tovább javítható ezeknek az élőhelyeknek az állapota a vízállapotuk javításával, ami csakis a csapoló árkok működésének befolyásolása révén valósulhat meg.

A javasolt intézkedések továbbá kifejezetten a jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok érdekében kerülnek bevezetésre. Igen fontos a legeltetés kizárása ezekről a területekről, továbbá a cserjésedés (elsősorban az idegenhonos gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) terjedésének) meggátolása, mivel ezek ártalmas folyamatoknak minősülnek a fajok szempontjából. Ugyancsak fontos a kaszálási terv elkészítése ezeken a területeken, a kaszálás időpontjának helyes megválasztása, amely a két faj esetében nem könnyen egyeztethető össze, mivel az optimális időpontok eltérnek. A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűű élőhelyi struktúra. A megfelelő élőhelyi struktúra kialakításához többéves ciklusú kaszálási rend bevezetése indokolt, hogy mindig maradjanak pihentetett részek.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: A Natura 2000 terület természetes vizes élőhelyei közül azok a mocsár jellegű élőhelyek, érmaradványok amelyeknek magassásos, vízi harmatkásás, szittyós növényzete van. Általában rekettyefűz-cserjések is jellemzőek. A foltok nagy része gyepi környezetben található, kisebb része erdei mocsár. A kezelési egység kiterjedése 16,2 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Nem zombékoló magassásrétek (B5); Üde és nedves cserjések (P2a); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárrétek (D34); Jellegtelen üde gyep (OB); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Óshonos fajú

facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)

- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -sárga billegető (*Motacilla flava*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása is szükséges lenne, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírásvajavaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY44)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103) /Magyarázat: az előírás a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be./
- A gazdálkodási tevékenység során nem megengedett a gyepfelszín maradandó károsítása. (V07)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező vízfolyások megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a kezelési egység vízállapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-8 egység területét érinti, azon valószínű meg, de a KE-2, KE-5, KE-7, KE-8 kezelési egységekben is megjelenik.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén jelenleg többféle kezelési formával lehet találkozni. Az általában kicsiny területű mocsarakat a környező gyepek kezeléséhez hasonlóan kezelik, száraz időszakban kaszálják, vagy legeltetik, de az is előfordul, hogy kimaradnak a használatból, főképp, ha csapadékos az év. Nem érdemes gazdálkodásmentességet előírni, viszont a használatot a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges. Jelentősek pl. ezeknek a területnek a madárvédelmi vonatkozásai (fokozottan védett madárfajok fészkelése előfordulhat).

A vizes élőhelyek a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) fő előfordulási területei a Natura 2000 területen belül. E területeket veszélyeztetni, amennyiben az érintkező részeket intenzíven használják (például: gépjármű-forgalom, kaszálás, taposás, a talaj- és a vízbázis szennyeződésének veszélye, a gyeper fizikai károsítása, stb.).

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: fűzlápok, láperdők. Ide tartoznak a mélyebb, korábban eusztatikus (egyre inkább szemisztatikus) medermaradványok, lefolyástalan teknők, amelyekben ma is legalább nyomokban lápi növényzet figyelhető meg. A kezelési egység területe 30,9 ha, védett területen található, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része. A kezelési egység elemei nagyrészt egyéb részletek, vízállások, vadföldek, vagy faanyagtermelést nem szolgálók, egy kivétel van: Kisszekeres 7E.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Fűzlápok (J1a); Láp- és mocsárerdők (J2); Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Láp- és mocsárerdők (J2); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)* /nem jelölő élőhely/
- Érintett erdőrészletek: Kisszekeres 2TN, 6TN1, 6TN2, 7TN, 7E; Kömörő 8VI, 8VF, 9VF, 10VF
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: - farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*), elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: - nádírigó (*Acrocephalus arundinaceus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Azoknak az egyéb részleteknek az esetében, amelyek termelést nem szolgálók (TN), vízállások (VI), vagy vadföldek (VF), a gazdálkodásmentesség lényegében megvalósul a jelölőnek javasolt élőhely (91E0*) védelme érdekében. A Kisszekeres 7E erdőrészlet mézgás égeres, és a célállomány is mézgás égeres, a rendeltetés természetvédelmi, így ebben az esetben is javaslatunk szerint az erdőterv szerinti gazdálkodás folytatható.

Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság törekvése alapján fokozatosan történik a tájidegen fafajok visszaszorítása.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni. Vadetetőknél, vadföldeknél idegenhonos fajok gyommagvainak kijuttatása nem ajánlott.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.

Az üzemtervezett erdőrészekre kötelezően betartandók a körzeti erdőterv előírásai:

Körzeti erdőterv: A Szatmár-Nagyecsed-i erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: 2016. - 2025.12.31.) Határozat ügyiratszám: HB-03/ERD/07149-1/2017.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Ilyen üzemtervezett erdőrészek a kezelési egység területén a következők: Kisszekeres 2TN, 6TN1, 6TN2, 7TN, 7E, Kömörő 8VI, 8VF, 9VF, 10VF

b) Javasolt előírások:

A Kisszekeres 7E területre megadott javaslatok:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51) /Megjegyzés: fehér nyár, fehér fűz/
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása. (E83)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)

- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

A TN, VF, VI területekre megadott javaslat:

- A területen mindennemű beavatkozás kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt. (V67) /Magyarázat: Az élőhely állapotát fenntartó természetvédelmi jellegű beavatkozások, pl. cserjeirtás elképzelhető, de csak a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal előzetesen egyeztetve./

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló vízfolyások megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhely (91E0*) állapotának javításához. Ez a fejlesztési javaslat a KE-8 egységben valósítható meg.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A vizes élőhelyek közül ezek a legértékesebbek. Minden állomány fennmaradására különös figyelmet szükséges fordítani, az Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) közösségi jelentőségű élőhely fennmaradása érdekében. Az esetleges természetvédelmi kezelések a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban valósulhatnak meg.

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: a kezelési egységbe tartoznak a csatornák és árkok a hozzájuk tartozó cserjesávokkal. A Tökös-csatorna, a Fenyves-csatorna, az Akarítánus-csatorna, a Tapolnok-főcsatorna és árokrendszere, a Felső-Cibere-csatorna, az Alsó-Cibere-csatorna és névtelen mellékágaik, a Fülesd-erdeje dűlő névtelen árokrendszerei, a Szalavény-csatorna és névtelen mellékágai, a Darvas-csatorna, a Csomota-csatorna, a Táborhely-csatorna valamint a lápteknőket, lefolyástalan területeket csapoló minden névtelen árok. Kis méretük miatt sokszor külön nem kerültek térképezésre. Összes kiterjedésük 22,8 ha.

Ide soroltuk továbbá a Tyúk-szer-dűlőn a gyümölcsös részeként létesített mesterséges tavacsát is. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősavok (RA); Nem őshonos fajú facsoportok,

erdősávok és fasorok (S7); Állóvizek (U9)

- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), lápi póc (*Umbra krameri*), vágócsík (*Cobitis taenia*), szívárványos ökle (*Rhodeus amarus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -réti csík (*Misgurnus fossilis*), fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Partkezelés: az árokrezsűkőn és az árkok szélén legtöbbször – amennyiben az árkok nem zárt erdőben található – a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, őshonos fákkal, de előfordulnak idegenhonos fák és cserjék is (akác (*Robinia pseudo-acacia*), nemes nyár (*Populus × euramericana*), vörös kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*)).

A fasoroknak és cserjéseknek a meghagyására törekedni kell, de a tájidegen fafajokat (japánkeserűfű, gyalogakác) szükséges volna kiszálalni. A tájidegen fafajok esetében támogatható a sarjak gyomirtószerezrel való kezelése, az előírások betartása mellett.

Kotrás, üledékkitermelés: A medrek jelenlegi állapotában jellemző az üledékfelhalmozódás. Az üledékfelhalmozódás előrehaladtával várható a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezésére élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder kereszt-szelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder kereszt-szelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában.

Vízviisszatartás, medertározás: a kezelési egység meghatározása során felsorolt minden ároknak és belvízelvezető csatornának csapoló-drénező hatása van a lápteknőkre és a mocsárrétegekre is, eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák.

A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízviisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal

se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség.

A vízügyi kezelő véleménye szerint a Szalavény-csatornában és a Tapolnok-főcsatornában nem javasolható a vízviasszatartó műtárgyak kiépítése, azonban a Túr folyóból történő vízpótlás a Tökös-csatorna bevonásával elviekben lehetséges.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása. (E29)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30) /Megjegyzés: fehér akác, gyalogakác, amerikai kőris, zöld juhar/

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokhoz: az erdős előírás-javaslatokat az árkokat, vízfolyásokat kísérő fa- és cserjesorokra adtuk meg.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós jellegű javaslatnak tekintjük az általános javaslatok között megadott, vízviasszatartásra és medertározásra vonatkozó javaslatokat.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatunk, hogy a kezelő a csatornák ingatlanjain a cserjeirtást úgy végezze, hogy természetvédelmi szempontok is érvényesüljenek. A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetével összhangban a bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrok megőrzése javasolt.

Továbbá a vízügyi kezelő a vízelvezető csatornák fenntartási munkáit a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időben és módon végezze.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 terület értékes láperdős, lápi cserjés, mocsári és gyepi jelölő és közösségi jelentőségű élőhelyek (91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárréjtjei; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)) hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. A kezelési javaslatnak főképp a KE-2, KE-5, KE-6 és KE-7 kezelési egységekre van pozitív hatása, és ezen keresztül pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő, jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományaira. A medertározás pozitív

hatású lenne továbbá a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) kétéltűfajok állományaira is. Ugyancsak indokolt a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

A csatornahálózat lehetőséget teremt a vízvisszatartásra, a medertározásra. A drénező hatás csökkentése mindenképpen előnyös a jelölő élőhelyek és azokon keresztül a jelölő fajok állományaira. A medrek fenntartási munkái során madárvédelmi okok miatt és a szegélyélőhelyekhez kötődő jelölő lepkefajok (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)) állományai védelmében szükséges a cserjék egy részét meghagyni. Ugyanakkor a teljes becserjésedés meggátolása is szükséges, többek között a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány miatt.

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: A kezelési egységbe tartozik az Öreg-Túr medre a partján lévő fasorokkal és cserjésekkel. Kiterjedése 14,3 ha. Teljes területe védett, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyóvizek (U8); Fűz-nyár ártéri erdők (J4)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: vágó csík (*Cobitis taenia*), szívárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), leánykancér (*Rutilus virgo*), halványfoltú küllő (*Romanogobio albipinnatus*), sulytásos kűsz (*Alburnoides bipunctatus*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: függő cinege (*Remiz pendulinus*), barkóscinege (*Panurus biarmicus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Víz kivétel, vízvisszatartás: Mivel a térség gazdálkodási szerkezetéből adódó potenciális vízigény várhatóan alapvetően öntözési célú vízigény, mely esetében a kitermelés általában egybe esik a vízfolyások kisvizes időszakával, ezért előfordulhat, hogy a potenciális vízkivétellel terhelt érintett Túr-szakasz aktuális vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a vízhőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, illetve a mezőgazdasági területek felől a talajvízen keresztül érkező diffúz terhelés mértékének aktuális fajlagos (vízhozamra vetített) növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti a jelölő halfajok környezeti optimumtartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet.

A vízügyi kezelő „Az Öreg-Túr rehabilitációja I. ütem” megnevezésű pályázat kivitelezésével jelentős sikereket ért el az Olcsvaapáti és Kömörő közötti szakasz vízszintemelésében. A közeljövőben befejeződő „Az Öreg-Túr rehabilitációja II. ütem” c. projekttel a vízfolyás felső szakaszán is lehetőség lesz a vízszintek emelésére. Az Öreg-Túron további vízvisszatartó műtárgyak létesítése nem indokolt.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének jelentős részében cserjés-fás szegélyvegetáció található, jellemzően idős fák. A partkezelési munkák során javasoljuk a karbantartást és az elsődleges funkciót nem akadályozó, vagy veszélyeztető

fáknak a meghagyását, lehetőleg egy-egy idős egyedet is, illetve azokon a partszakaszokon ahol a jelenlegi fás-cserjés szegélyvegetációban nincs idős fa, ott egy-egy fűz-nyár-, kőris-tölgyfa kiválasztásával és meghagyásával egy-egy idős őshonos fa felnövését tegyék lehetővé a meder szegélyében, melyek gyökérzete beelóg a középvízi mederbe.

Kotrás, üledékkitermelés: A középvízi meder jelenlegi állapotában kevésbé jellemző az üledékfelhalmozódás. Amennyiben azonban a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény felmerül, úgy ehhez időbeli és térbeli korlátozást javasolunk.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezésére élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, illetve a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, illetve eltávolításra kerül a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, illetve az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, illetve az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

A vadgazdálkodási körzetben az apróvadas területekre fokozott figyelmet kell fordítani és az apróvadas jelleg fenntartására kell törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírási javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. ***b) Javasolt előírások:***

- Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető. (V19)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30) /Megjegyzés: gyalogakác, akác, amerikai kőris, zöld juhar/
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)

Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása. (E83) ***(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem adható meg.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok illegális telepítésének megakadályozása elősegíti a jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) állományainak fennmaradását.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növvő idős fák árnyékoló hatásukkal megbontják a mocsári növényzet folytonosságát, teret engedve nyílt vízfelületek kialakulásának. A meder szegélyében növvő idős, odvas fák a gyökérzetükkel és a gyökérzetük között kialakítható üregekkel jó rejtőzködési lehetőséget biztosítanak számos állatfaj számára.

Kotrás, üledékkitermelés: A mederben található üledék kitermelésével együtt a mederből eltávolításra kerül az üledékben gyökerező mocsárinövényzet és hínárnövényzet túlnyomó része, illetve a nem gyökerező hínárnövényzet jelentős része is. Az üledékkel és a növényzettel párhuzamosan fizikailag sérül, illetve eltávolításra kerül a mederből a bentikus életformátípusú, illetve a metafitikus életformátípusú fajok állományainak nagy része. A javasolt időbeli korlátozás betartása esetén a mederben a fiatal halivadékok érintettsége csökkenthető, elkerülhető a kétéltűek szaporodási időszaka, mellyel csökkenthető a várható közvetlen pusztulás mértéke; továbbá elkerülhető az üledék felszínén, illetve annak felső rétegében telelő kétéltű és halfajok téli nyugalmi periódusa, mellyel szintén csökkenthető a várható pusztulás mértéke. A középvízi meder keresztmetszetének 50% án kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldal mentén érintetlenül maradó üledék, illetve hínárnövényzet és emerz mocsári makrovegetáció menedéket nyújt az érintett életközösséget alkotó fajpopulációk legalább 50%-ának, melyek így túlélnek a kivitelezési munkálatokat és azt követően várhatóan 3-4 vegetációs perióduson belül teljesen rekolonizálják a kisvízi medret. Mindezeknek a javaslatoknak a betartása esetén a jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) állományainak sérülése minimalizálható.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A **KE-2, KE-5, KE-6, KE-7** kezelési egységek esetében javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységek területét csapoló-drénező vízfolyások (ezek a KE-8 egységet alkotják) megszüntethető-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhelyek (KE-2: 6440, 6510; KE-5: 6440, 6510; KE-7: 91E0*) állapotának javításához.

KE-3: a gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok között megadott szerkezetátalakítások élőhelyrekonstrukciós javaslatnak minősülnek.

KE-4: javasoljuk a szántók gyepesítését, esetleg erdősítését.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján.

Itt egy rövid felsorolást adunk a kezelési egységek által érintett fajokról:

KE-2: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

KE-3: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

KE-4: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

KE-5: nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

KE-6: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

KE-8: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

KE-9: vágó csík (*Cobitis taenia*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*).

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2015-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2015-ös felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

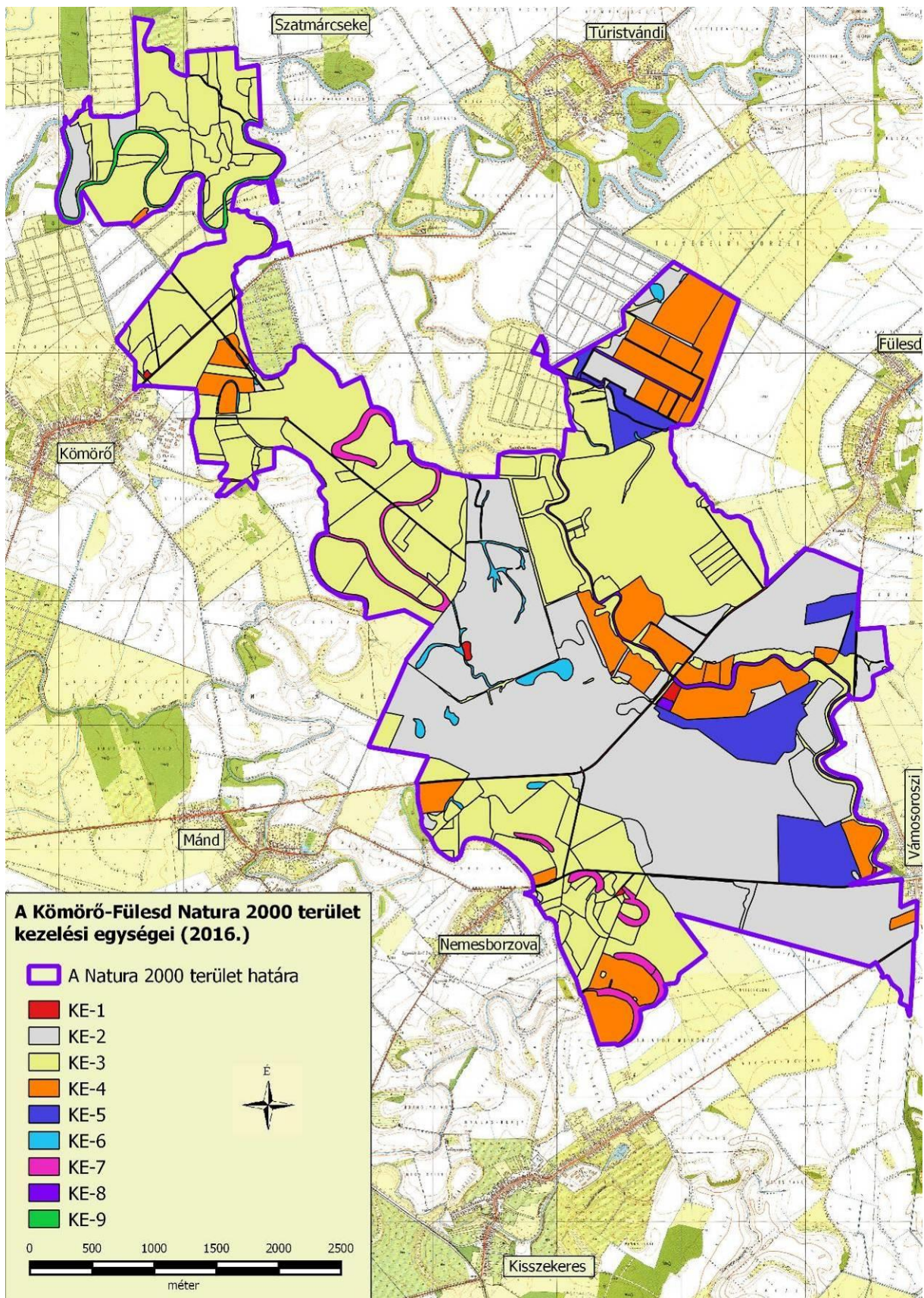
A **jelölő élőhelyek** monitorozására javasolt 5 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91F0–Keménység ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91G0*–Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*, 6510–Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6440–*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és erdőkre vonatkozó módszertan.

A **jelölő lepkefajok** monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

A **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

Ugyancsak NBmR protokoll szerint végezhető a jelölő halfajok (**vágó csík** (*Cobitis taenia*), **szivárványos ökle** (*Rhodeus sericeus amarus*)) monitorozása, 5 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek (2016.)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Kömörő-Fülesd (HUHN20050) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, továbbá a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület (HUHN10001) része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 1441,26 ha-on átfed az országos jelentőségű Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzettel; a vonatkozó jogszabály a 142/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról.

A tervezési területből 1920,87 ha a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területtel (HUHN10001) van átfedésben.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület és pufferterület övezetének is része (ld. 1.6. fejezet)

A tervezési terület jelentős része (69,97 %) a Magyar Állam tulajdonában van, amelyből 43% vagyonkezelője a Nyírerdő Zrt.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek (231 hektár) hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től

indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termesztvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírás csoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer 2014. évi adatai alapján a Kömörő–Fülesd kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Fülesd, Kisszekeres, Kömörő, Mánd, Szatmárcseke, Túrístvándi és Vámosoroszi közigazgatási területeket érintve több fizikai

blokkban található. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) legfrissebb adatai a <https://www.mepar.hu/> honlapon érhetők el.

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 49,11 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

Az érintett fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi, élőhelykezeléssel összefüggő agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.

Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15 és VP-4-10.1.1-16.):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértéként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyeppé hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó

„VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Az AKG 2015 felhívás esetében a gazdálkodók 16 különböző tematikus előírás csoportból (TECS) választhattak a támogatási kérelmeik összeállításakor. A 16 TECS-ből 4 horizontális, 12 pedig zonális előírás csoport volt. A különbség a két kategória között az, hogy míg a horizontális TECS-ek az adott földhasználati kategóriának megfelelően az országban **bárhol** igényelhetők, addig a zonális TECS-ek igénylései a földhasználati kategórián belül **adott területi lehatároláshoz** kötöttek (pl. MTÉ területek). Az AKG 2016 felhívás esetében két horizontális TECS: a horizontális szántó és a horizontális ültetvény került meghirdetésre.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések” pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs képességének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafajösszetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrézletben történő örökös erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkímélő anyagmozgatásra.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

VP5-8.1.1-16 Erdősítés támogatása

Célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása.

VP5-8.5.1-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja a klíma rezisztens fafajok biztosítása, fafajaink evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fafajok alkalmazkodóképességének érdekében.

VP4-15.2.1.2.-17 Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A felhívás célja a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink

evolúciós potenciálját hosszútávon megvédje és fenntartsa.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

VP5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.

Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Ugyancsak a Vidékfejlesztési Program keretében van lehetőség pályázni Vízvédelmi célú nem termelő beruházások kivitelezésére. A „VP4-4.4.2.1-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése”, illetve a „VP4-4.4.2.2-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése” támogatások alapvető célja területi vízviSSzattartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín

alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása, mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák minimalizálása, mind a biodiverzitás megőrzése, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

Természeti hátránnyal érintett területek támogatása:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-13.2.1-16. – Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken” pályázat alapján, támogatásban azok a gazdálkodók vehetnek részt, akik a 1257/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikke alapján meghatározott területen mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A támogatás jövedelem-kiegészítést biztosít a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a terület igényeihez igazított mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak, kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb, illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti

területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma-szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni, az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

„A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése” (pályázati azonosító: ROHU-79) elnevezésű, az Interreg V-A Románia-Magyarország Program keretében megvalósuló pályázat. A projekt célja a Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi Natura 2000 területek természeti értékeinek hosszú távú megőrzésének és fenntartásának biztosítása. Projekt kedvezményezett neve: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság. A projekt időtartama: 2018. május 1. – 2020. október 31. A projekt értéke (ERFA): teljes költség 643 759,5 €, melyből ERFA hozzájárulás 547 195,57 €.

„A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával” (pályázati azonosító: LIFE17 IPE/HU/000018) elnevezésű a LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018) projekt az Európai Unió LIFE Programjának keretében megvalósuló pályázat. A projekt célja a füves élőhelyek és az ezekhez kötődő fajok természetvédelmi helyzetének javítása és hosszú távú megőrzése. Koordináló kedvezményezett: Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. Projekt időtartam: 2019. január 1. – 2026. december 31. Projekt költségvetése: 17 258 306 € (ebből Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság: 1 156 629 €). Európai uniós támogatás: 10 354 984 € (ebből HNPI: 693 977 €).

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre egyéb javaslatot nem teszünk.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
Egyeztető fórum	<ul style="list-style-type: none">• gazdálkodók• a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és	2016.04.18. (Fülesd)	Résztevők száma: 18

	<p>vagyongazdálkodók</p> <ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 		
Önkormányzati közzététel	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodók • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2016.04.08-18. (Fülesd, Kisszekeres, Kömörő, Mánd, Szatmárcseke, Túrístvándi, Vámosoroszi)	Kifüggesztés darabszáma: 7
Honlap	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodók • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2016.04.06-től meghatározott ideig letölthető volt	http://www.e-misszio.hu/n2
Érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	<ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok 	2016.04.06-14. között	Kiküldött levelek + emailek darabszáma: 244 levél + 120 e-mail

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása, tartalma és eredménye:

1. Az egyeztető fórum időpontjának és helyszínének egyeztetése megtörtént az érintett szakmai tervezőkkel, természetvédelmi őrkkel és a tájegységvezetővel, valamint a fórum helyszínének otthont adó Fülesd Polgármesteri Hivatalával (2016. április eleje).
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációban résztvevő E-misszió Egyesület honlapján (2016.04.06.).
3. Az érintett önkormányzatok (Fülesd, Kisszekeres, Kömörő, Mánd, Szatmárcseke, Túrístvándi, Vámosoroszi) 2016.04.08-18. között 10 napra kifüggesztették a fenntartási tervet.
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és/vagy e-mailben) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2016.04.06-14. között) és tartalmazták a véleményezéshez szükséges információkat (terület kód, név, érintett települések, átnézeti térkép, véleményezési határidők, egyeztető fórum időpontja stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (Fülesd, Kisszekeres, Kömörő, Mánd, Szatmárcseke, Túrístvándi, Vámosoroszi: 7 levél)
 - Azon földrészek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (83 levél)
 - Natura 2000 támogatást 2014-2015-ben igénybe vevő helyben élő

gazdálkodók (71 levél)

- Erdészeti szakirányítók, erdészek, erdőgazdálkodók (9 levél, 120 email)
- Agrárkamarai tanácsadók, falugazdászok (4 levél)

Országos hatáskörű szervek (szervezetenként 1 levél):

- Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Magyar Bányászati és Földtani Hivatal
- Országos Tisztifőorvosi Hivatal
- Országos Vízügyi Főigazgatóság
- BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Magyar Erdőgazda Szövetség (MERSZ)
- Országos Erdészeti Egyesület
- Országos Magyar Vadászkamara
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ)
- Országos Kishalász Érdekszövetség
- Regionális Fejlesztési Holding Zrt.
- Magán Erdőkért Egyesület

Régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek (szervezetenként 1 levél):

- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- ÉRF Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Zrt.
- ÉARFÜ Nonprofit Kft.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szervek (szervezetenként 1 levél):

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály, Növény- és Talajvédelmi Osztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatali Főosztály
- Sz-Sz-B Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájéegység
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Fehérgyarmati Erdészet
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Baktalórántházi Erdészet
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Nyírbátori Erdészet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Országos Magyar Vadászkamara, Szabolcs-

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Jogi és Koordinációs Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály, Erdészeti Osztály (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)
- Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
- Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szövetsége
- Felső-Tiszavidéki Vadgazdák Szövetsége
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége

Járási hivatalok (szervezetenként 1 levél):

- Nyíregyházi Járási Hivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály
- Fehérgyarmati Járási Hivatal

Országos, regionális és helyi környezet- és természetvédő civil szervezetek (szervezetenként 1 levél):

- Pro Silva Hungaria
- Országos Természetőr Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- WWF Magyarország Alapítvány
- Felső-Tisza Alapítvány
- Szabolcs-Szatmár-Beregi Természetvédelmi Alapítvány
- Beregi Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vadásztársaságok (szervezetenként 1 levél):

- Körmörői Petőfi Vadásztársaság
- Túr-Erdő Vadásztársaság (Sonkád)
- Nagyszekeresi Diana Vadásztársaság
- Hubertus Vadásztársaság (Kisnamény)
- Diana Vt.

Vízgazdálkodási társulatok (nevenként 1 levél):

- Ecsdiláp-Krasznabalparti VGT
- Erdőháti VGT
- Szamos-Zug VGT
- Szenkementi VGT
- Tiszaháti VGT

5. A meghirdetett időpontban és helyszínen (2016.04.18, 10:00-12:00, Fülesd község Ifjúsági Klubjában (4964 Fülesd, Kis u. 4.) az egyeztető fórum megtartásra került, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 18 fő vett részt.

6. A beérkezett véleményeket és észrevételeket a kommunikációban közreműködő szakértő összefoglalta, és a tervekészítő, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére eljuttatta.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Társadalmi egyeztetést követően 9 címzett részéről érkezett visszajelzés a Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatban. A legtöbb véleményt megyei szervek küldték meg. Emellett voltak országos, illetve régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek is a véleményezőkhöz. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság projektgazdaként vett részt a fenntartási terv egy részének

elkészítésében.

A legfontosabb beérkezett vélemények a 3.4.3.1. táblázatban láthatóak.

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, gazdálkodók (154 levél, 18 fórum résztvevő)	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- Eladná a területét. - Főlhivatalban szántóként nyilvántartott területet nem lehet beszántani, mert ténylegesen gyep, és ez probléma. - Messzire költözött a tájvédelmi körzet központja. - Államtól vesz földet, de be van szántva.)	fórumon	nem	Az észrevételek nem voltak relevánsak a fenntartási terv szempontjából, a terv ezek alapján nem igényelt módosítást
Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- Érintett vizek listázása. - Nagy szikibagoly csereterület érintettség. - KE3: az erdőterv betartása nem opcionális. - KE8: sarjról fakadó inváziós fajok ellen gyomirtók célzott használata indokolt. - Ha nincs kellő indoklás, kéri törölni a júl.15.- nov.1. megkötést. - Tisztázza, hogy mely csatornán nem végez cserjeirtást, kéri a hatósági időkorlátokat összehangolni. - KE9: Nem ért egyet a csak idős fák meghagyásával, a fák túltartásával, szöveg javaslatot tesz. - Az Öreg-Túron fenntartási feladatokat nem végez. - További javaslatok: Az Öreg-Túron már létrejött az I. és II. szakasz, további vízvisszatartás nem indokolt. - Több csatorna nem alkalmas vízvisszatartásra (felsorolva tételesen). - Túr folyó szerepe lehetséges, de ehhez műtárgy szükséges. - Ismerteti a VGT2 területet érintő vonatkozásait.)	levélben	részben	- Az érintett belvízelvezető csatornák listája bekerült a Megalapozó Dokumentáció 1.3.3. fejezetébe. -A nagy szikibagoly csereterület érintettségét a KE-2 kezelési egységben szerepelteti a tervekészítő, azonban a tulajdoni viszonyokat nem részletezi, nem tartja relevánsnak. -KE3: a kérdéses mondatokat a tervekészítő átfogalmazta KE8: a gyomirtók használatának lehetősége bekerült a tervbe. -Az irtási munkákra vonatkozó időbeli korlátozást a tervekészítő törölte, sőt az egész bekezdés átdolgozásra került. -Ugyanez igaz a Tapolnok-, a Tökös- és a Szalavény-főcsatornákra. KE-9: a véleményező által javasolt szöveget a tervekészítő beépítette a tervbe, lecserélve az eredetit - A további megállapítások is (esetleg kissé rövidítve) bekerültek a kezelési egységre írt javaslatok közé
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály, Erdészeti Osztály (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen [a Főosztály]: (- Ne kommunikációs célcsoport legyen az államigazgatási szerv, hanem a készítésbe legyen bevonva. - A tervekészítéshez nem volt használva az OEA. - A körzeti erdőtervre,	levélben	részben	- A 275/2004. Korm. rend. 4.§ (4) alapján a területileg illetékes államigazgatási szervek a kommunikáció célcsoportjai, akikkel a tervet egyeztetni kell a készítés során. Ez jelen terv esetében is megvalósult. A körzeti erdőtervekre

		<p>üzemtervekre vonatkozó szövegrészeket kéri javítani.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fenntartási tervnek az Evt. 112.§ (3) alapján igazodnia kell az erdőtervrendeletre, a körzeti erdőtervezéshez, az erdőgazdálkodási szabályokhoz. Felhívja a figyelmet a 45/2015. FM rendelethez. - Véleménye szerint a nem védett területeken a kötelező előírások nem mutathatnak túl a közösségi értékek megőrzésén. Kéri ezt az önkéntes előírásoknál fokozottabban figyelembe venni. - Nem került rögzítésre az SDF adatlap dátuma és a jelölő élőhelyek értékelése. - Kéri a 91E0 státuszát (javasolt közösségi jelentőségű élőhely) javítani egységesen. - Kitöltetlen a Veszélyeztető tényezők Jelentőség oszlopa. - Véleménye szerint a természetvédelmi célállapoton, a jelölő fajok és élőhelyek védelmén túlmutató elvárások nem fogalmazhatók meg. - Kér javítást egységesen Országos Erdőállomány Adattárra. - Fafajok és faállományok megnevezését tartja szükségesnek javítani. - A kezelési egységek érintettségénél egyéb részletek (nem erdőrészletek) is szerepelnek a felsorolásban. - Kér törölni egyes felsorolt erdő és egyéb részleteket. - Kéri javítani a 18.o. (3)-at, mivel a körzeti erdőterv szerint kell gazdálkodni. Kéri a körzeti erdőterv természetvédelmi egyeztetésének szerepeltetését. - Kéri törölni a 19.o-on a 6 F erdőrészletet. - KE-3 és KE-7: felhívja a figyelmet, hogy egyes előírás javaslatok nem lehetnek önkéntesek, mivel jogszabály alapján kötelezőek. - Az erdőszegély kialakítása az Evt. 77-85 §-a alapján erdő igénybevétel. - Javasolja a különböző 		<p>vonatkozó listát felülvizsgáltuk, ill. a fenntartási tervben a hivatkozott adatokat ennek megfelelően javítottuk.</p> <p>-A tervekészítő véleménye szerint annak ellenére, hogy a levélben megfogalmazottnak megfelelően a körzeti erdőtervet is mint a Natura 2000 hálózat célkitűzéseinek megvalósítását szolgáló terveknek kell tekinteni, továbbá az erdészeti hatóság az erdészeti tervezés során mint természetvédelmi alapidokumentumot használja, mégis a kettő más célt szolgál. A körzeti erdőtervben a jelenlegi jogszabályi környezetben megvalósítható gazdálkodási módok és technológiák vannak meghatározva, míg a Natura fenntartási tervben esetlegesen olyan előírás-javaslatok is szerepelhetnek, amelyeknek nincsen jogszabályi háttere, vagyis nem kötelező erejűek, vagy nem fednek kidolgozott technológiát, vagy amelyekre jelenleg nem lehet támogatást igénybe venni. A fenntartási tervben pontosan a konfliktuspontokat kell feltárni. Éppen ezért a fenntartási terv nem fogalmaz meg kötelező előírásokat, csak olyanokat, amelyek önkéntesen vállalhatóak, és támogatási rendszeren keresztül, esetleg jogszabályváltozáson keresztül képesek a jövőben működni. Kötelező előírásokat továbbra is a körzeti erdőtervek tartalmazzanak.</p> <p>A 45/2015. FM rendelet hivatkozását a tervekészítő beillesztette a megfelelő kezelési egységbe.</p> <p>-Az SDF adatlapok közül a fenntartási terv mindig a hatályosra készül, ez igaz az általános célkitűzésekre is.</p> <p>-A jelölő fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének értékelése a Megalapozó Dokumentáció része, amely nem kerül társadalmi egyeztetésre.</p> <p>-A 91E0 élőhelyre, mint javasolt élőhelyre vonatkozó</p>
--	--	---	--	---

		<p>természetességi és rendeltetésű erdőkre eltérő kezelési javaslatok megfogalmazását; különválasztani az Evt. hatálya alá tartozó faállományokat és az Adattárban nem szereplőket; az Adattárasokat külön egységekre bontani természetességük / term. védelmi helyzetük szerint.</p> <p>- A tartalomjegyzék oldalszámozása, felsorolása nincs összhangban a tartalommal, tovább a térképek címei elcsúsztak és nem egységesek.</p> <p>- Javasolja aktualizálni a Natura 2000 jogcímeiket, és a mértéket a helyi adottságoknak megfelelően megadni.)</p>		<p>sorokat a tervekészítő törölte a veszélyeztető tényezők táblázatából. Továbbá, ahol hibásan jelölő élőhelyként szerepelt, ott cserélte „jelölőnek javasolt” vagy „közösségi jelentőségű” élőhelyre.</p> <p>-A „Jelentőség” oszlopot a tervekészítő pótolta.</p> <p>-A természetvédelmi célállapoton, a jelölő fajok és élőhelyek védelmén esetlegesen túlmutató elvárások megfogalmazása formális. Az élőhelyek természetesen számos egyéb, fennmaradásukhoz igen fontos elemet is tartalmaznak, ezek nagyobbik része nem védett. Ezek közül csak a jelentősebbeket neveztük meg.</p> <p>- A tervekészítő javította szóhasználati hibákat (pl „Erdészeti Adattár”)</p> <p>-A „fafaj”, „faállomány” kifejezéseket a tervekészítő ellenőrizte, és javította.</p> <p>-Az egyéb részletekkel kapcsolatos megfogalmazásokat a tervekészítő javította.</p> <p>-A Kömörő 1ÚT és 12B részleteket a tervekészítő törölte a felsorolásból, de a Kömörő 3 ÚT1 részletet meghagyta, mert az véleménye szerint a tervezési terület része.</p> <p>-A tervekészítő törölte azt a megállapítást, hogy egy tájhonos erdőállomány helyén a távlati célállomány lucos.</p> <p>-A 18. oldal (3) bekezdésben a tervekészítő átfogalmazta a kért szövegrészt, ezek a tervekészítő <i>javaslatai</i>.</p> <p>-A Kömörő 6F a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része, az Erdőtérkép is védettként hozza.</p> <p>-Az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokat szó szerint lehetett átvenni egy a Földművelésügyi Minisztérium által készített listából. Ezeket a tervekészítő nem törli.</p> <p>-Azonban a tervekészítő törölte a KE-7 egység esetén a Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetésére vonatkozó javaslatot, mivel minden részlet védett</p>
--	--	--	--	---

					<p>természeti területen található. Emellett magyarázó szöveggel látta el a KE-3 egység esetében az előírás sort, amely így védett természeti területen található részletekre nem vonatkozik.</p> <p>-A 10 m széles erdőszegély fenntartására irányuló javaslat óvatosan fogalmaz : lehetséges a „meglévők fenntartása” is. Ez a javaslat is önkéntes .</p> <p>-A formai hibákat a tervekészítő javította.</p> <p>A Natura jogcímekeket a tervekészítő aktualizálta.</p>
--	--	--	--	--	---

3.4.3.2. A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

Főképp a vízügyi kezelő észrevételei, módosítási javaslatai alapján módosult a terv. Ezek között volt alapadatok átvétele, eredetileg is hibás szövegrészek helyesbítései, javasolt átfogalmazások átvétele az Öreg-Túrral és a csatornák működtetésével kapcsolatosan.

A Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság mellett a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály, Erdészeti Osztály észrevételei, módosítási javaslatai alapján került a terv módosításra.

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUHN20050 Kömörő-Fülesd kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN20050 Kömörő-Fülesd Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „24.”

